

ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ СВІТОВИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

О. В. ПОНОМАРЕНКО, викладач

К. М. МЕЛЬНИК, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

Роль освіти як чинника соціально-економічного розвитку країни в сучасних умовах глобалізації постійно зростає. Її багатоаспектність зумовлена функціями, що реалізуються у відносинах суспільства й економіки. Соціальна, культурна, духовно-виховна функції освіти є відносно беззаперечним предметом вивчення відповідних наук. Визнання ж економічної ролі освіти, розробка оцінок її ефективності і спрямування її росту – проблема, від вирішення якої залежить, чи буде скасована вражаюча невідповідність продуктивності освіти й очікувань економіки у відношенні її значущості. Ціль роботи полягає в науково-експериментальному огляді економічних умов розвитку світових освітніх систем в умовах глобалізаційних процесів.

Ключові слова: глобалізація, економічний розвиток, освіта, економічні умови.

Постановка проблеми. Вплив глобалізаційних процесів на культуру та систему освіти ставить до неї все нові та нові вимоги і надають їй соціальної гнучкості, пристосовуючи освіту до потреб та здібностей дитини, розвиваючи індивідуальні психологічні риси, особистісні знання та вміння, мають на меті збудувати певний професійний прототип: особистість, яка критично мислить та правильно оцінює навколо себе світ. Різні системи освіти та школи мають не тільки власну структурну організацію, навчально-виховний стимул, сповідують власні ідеологічні парадигми, але й мають на меті виховати людину з чітким набором особистісних та соціально-значущих якостей. А вже забезпечення належного доступу всіх дітей до освіти є важливою функцією державного сектора для країн з будь-яким рівнем доходу [1].

Освіта у всіх сенсах є одним із фундаментальних чинників розвитку. Жодна країна не може досягти сталого економічного розвитку без значних інвестицій у людський капітал. Освіта збагачує уявлення людей про себе і світ. Це покращує якість їхнього життя та веде до широких соціальних переваг для окремих людей та суспільства. Освіта підвищує продуктивність і творчість людей, сприяє підприємництву та технологічному прогресу. Крім того, вона відіграє дуже важливу роль у забезпеченні економічного та соціального прогресу та покращенні розподілу доходів. Багатьма дослідниками стверджується, що освіта є основним елементом суспільного пізнання та основою демократичного вибору [2].

Велика різниця в економічному забезпеченні, а у відповідно в можливостях освіти між країнами є однією з основних причин їх глобальної нерівності. Економічна забезпеченість освітньої галузі є своєрідним індикатором розвитку суспільства, його самоусвідомлення та соціального росту, водночас слугуючи передумовою процвітання та добробуту тієї чи іншої країни. Передують цим процесам наукові відкриття, які зайвий раз підтверджують, що саме розвиток науки, який запускає науково-технічний прогрес здатний не тільки покращити її матеріальний статус, але підвищити її загальний світовий соціальний статус. Поруч з тим, розвивається й медицина, яка також є лакмусовим папірцем для характеристики матеріальних можливостей тієї чи іншої держави [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дуже велика кількість науковців приділяє достатню кількість уваги проблемам розвитку освіти, а зокрема впливу цивілізаційних зрушень на зміст самої освіти. Проблематику питання розвитку освіти як галузі економіки вивчали такі вітчизняні науковці як: О. Я. Грішнова, І. С. Каленюк, В. І. Куценко, О. В. Куклін, В. М. Новіков, Л. І. Паращенко, Н. І. Халявко, Л. М. Яременко. Дані автори відзначили, що для підвищення ефективності освіти в підготовці кваліфікаційних кадрів потрібно якомога детальніше визначити, як нові об'єктивні умови, зокрема процеси глобалізації чинять вплив на її розвиток. В даному випадку залишається відкритим питання впливу процесів глобалізації на зміст освіти як чинника економічного зростання. Одним із базових товарів в сучасних економіках є людський потенціал та знання, який виступає критичним інгредієнтом економічного зростання, продуктивності та інновацій. Важлива роль економічного становлення та розвитку освіти належить глобалізації [4].

Термін «глобалізація» означає інтеграцію економік і суспільств через міжнародні потоки інформації, ідей, технологій, товарів, послуг, капіталу, фінансів та людей. Транскордонна інтеграція може мати кілька вимірів – культурний, соціальний, політичний та економічний. Іншими словами «загальна система освіти світу під одним дахом» вимагає уніфікації навчальної програми, методології та підвищення рівня знань і системи, щоб залишатися в контексті ефективності та результативності, за допомогою якої трансформація знань у виправданий спосіб досягає цілі життя [5].

Розглядаючи глобалізацію як процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації, не можна не зазначити як позитивного, так і негативного впливу глобалізації на освітній сектор. Глобалізація радикально змінила світ у всіх відношеннях, а особливо трансформувала світову економіку, яка тепер стала надзвичайно взаємопов'язаною і взаємозалежною. До того ж глобалізація робить світову економіку дедалі конкурентнішою і висуває вимоги до володіння високим рівнем знань. Глобальна освіта поєднує методи навчання з різноманітних світових освітніх систем з метою розвитку світової екологічної безпеки, а також робить свій внесок у розвиток світових галузей. Такі освітні ініціативи надають пріоритет глобальному доступу до школи, починаючи з початкового рівня і закінчуючи

університетським рівнем, збагачуючи навчальний досвід, який готує студентів до багатонаціональних лідерських ролей. Досить неоднозначний вплив глобалізація чинить на конкурентоспроможність держав, зокрема Україна постійно втрачає свої позиції, як ми це бачимо на рисунку 1.

Рис. 1. Рейтинг світової глобальної конкурентоспроможності.

Глобальна конкурентоспроможність оцінюється за 3 основними групами субіндексів: «Основні вимоги» (права власності, корупція, безпека, державні витрати, державний борг, інфляція, якість доріг, охорона здоров'я та підсилювачів продуктивності (якість освіти, конкуренція, освоєння нових технологій, фінансові послуги) та «Інновації та фактори вдосконалення». Останні роки наша держава втратила свої позиції, зокрема за розвитком інфраструктури, показників макроекономічного середовища та розвитком фінансового ринку країни, що в свою чергу позначилось на нашому освітньому середовищі, яке значно трансформувалось [6].

Зазначена і роль вчителів та викладачів в таких умовах, вони мають мати мобільні знання та навчати своїх здобувачів освіти нових цілей та при цьому користуватися новими методами та сучасними адаптивними технологіями. Так, наприклад освіта за часів СРСР мала на меті виховати та навчити громадянина, який би служив державі, з середнім рівнем здібностей та із загальними знаннями по всім предметах. Зараз, ж освіту намагаються спроектувати так, щоб вона була особисто орієнтованою та розвивала індивідуальні розумові здібності своїх здобувачів та відкривала їх творчий потенціал [6].

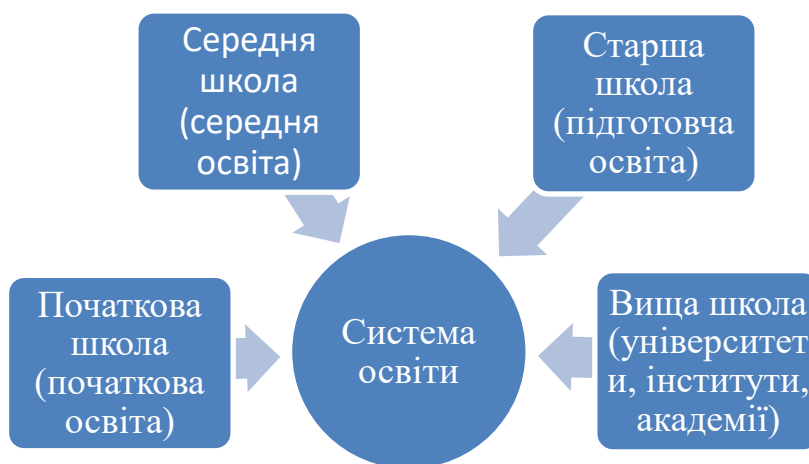
Мета статті полягає у теоретичному аналізі питання економічних умов розвитку світових освітніх систем в умовах глобалізаційних процесів.

Методика дослідження. Теоретико-методологічною основою проведеного дослідження був аналітичний метод, який є основою для вивчення українських та зарубіжних джерел із використанням системного аналізу праці вітчизняних і зарубіжних науковців, провідних вчених та практиків. В процесі дослідження використовувались загальнотеоретичні методи узагальнення, які

застосовується для формулювання висновків; структурний аналіз та класифікація.

Основні результати дослідження. Економічна стабільність та розквіт має тісний взаємозв'язок з наукою та освітою, медициною та з новітніми технологіями. Адже, успішна економіка має робочу силу, здатну керувати галузями на такому рівні, де вона має конкурентну перевагу над економіками інших країн. Будь-які країни можуть спробувати стимулювати навчання за допомогою податкових пільг, надання можливостей для навчання працівників або різноманітних інших засобів, призначених для створення більш кваліфікованої робочої сили. Хоча навряд чи економіка матиме конкурентну перевагу в усіх галузях, вона може зосередитися на ряді галузей, у яких кваліфіковані фахівці легше навчаються [7].

Багато країн приділяють більше уваги розвитку системи освіти, яка може виховувати працівників, здатних функціонувати в нових галузях, таких як наука і техніка. Частково це пов'язано з тим, що старі галузі промисловості в розвинутих країнах стали менш конкурентоспроможними, а отже, менш ймовірно, що продовжуватимуть домінувати в промисловому ландшафті. Також виник рух за підвищення базової освіти населення, де зростало переконання, що всі люди мають право на освіту. Коли економісти говорять про «освіту», увага приділяється не тільки працівникам, які отримують вищу освіту, тоді освіта часто розбивається на певні рівні, які ми бачимо на рисунку 2.

Рис. 2. Рівні системи освіти та їхні навчальні інститути

1. Початковий рівень освіти — початкова школа ;
2. Середній рівень освіти — середня, старша та підготовча школа;
3. Післясередня та Вища — університет, інститут та академія, громадський коледж, професійно-технічні училища [8].

Різниця в рівнях кваліфікованої підготовки є суттєвим фактором, який розділяє розвинені країни та країни, що розвиваються. Хоча інші фактори, безсумнівно, діють, наприклад, географія та наявні ресурси, наявність краще підготовлених працівників створює наслідки для економіки та

позитивні зовнішні ефекти. Зовнішній ефект може мати позитивний вплив на економіку завдяки добре навченій робочій силі. Іншими словами, усі компанії виграють від зовнішнього фактора, який має кваліфіковану робочу силу, з якої можна наймати працівників. У деяких випадках висококваліфікована робоча сила може бути зосереджена в певному географічному регіоні. У результаті подібні підприємства можуть об'єднуватися в одному географічному регіоні через кваліфікованих працівників (наприклад, Силіконова долина, Каліфорнія) [9].

Економіка країни стає більш продуктивною, оскільки збільшується частка освічених працівників, які можуть ефективніше виконувати завдання та вимагають грамотності та критичного мислення від самих себе. Однак отримання вищого рівня освіти також тягне за собою певні витрати. Країні не обов'язково створювати розгалужену мережу коледжів чи університетів, щоб отримати користь від освіти; вона може забезпечувати базові програми навчання грамотності та все ще спостерігати економічні покращення. До економічних умов, які сприятимуть розвитку освіти в умовах глобалізації належать:

1. Постійні інвестиції та правильне фінансове вкладання в ті сфери освіти, де вони можуть бути ефективними. Тут все залежить від типу розвитку країни: промислова чи сільськогосподарська країна та секторів економіки, які є прибутковими та потребують кваліфікованих працівників;

2. соціальні програми та державна політика розвитку відповідних профільно-освітніх програм;

3. Створення освітнього ринку праці та її соціально-фінансове забезпечення.

4. Створення системи заохочення фінансування освіти [10].

Країни з більшою частиною населення, які відвідують і закінчують школи та спостерігають швидший економічний ріст, ніж країни з менш освіченими працівниками. У результаті багато країн виділяють фінансування для початкової та середньої освіти з метою покращення економічних показників. У цьому сенсі освіта – це інвестиція в людський капітал, подібна до інвестиції в краще обладнання. Згідно з даними ЮНЕСКО та Програми розвитку людини ООН, відношення кількості дітей офіційного середнього шкільного віку, які навчаються в школі, до кількості дітей офіційного середнього шкільного віку в популяції (називається коефіцієнтом охоплення), є вищим у розвинених країнах, ніж у країнах, що розвиваються [14].

Коефіцієнт охоплення як показник відрізняється від розрахунку витрат на освіту у відсотках від валового внутрішнього продукту (ВВП), що не завжди сильно корелює з рівнем освіти населення країни. ВВП представляє обсяг виробництва товарів і послуг для країни. Тому витрачання великої частки ВВП на освіту не обов'язково гарантує, що населення країни буде більш освіченим. Для бізнесу, інтелектуальні здібності працівника можна розглядати як певний людський актив. Цей актив можна використовувати для створення продуктів і послуг, які можна продавати. Чим більше добре підготовлених працівників

працює на фірмі, тим більше ця фірма може виробляти теоретично. Економіку, в якій роботодавці розглядають освіту як актив, часто називають «економікою, заснованою на знаннях» [11].

Як і будь-яке рішення, інвестування в освіту передбачає альтернативні витрати для працівника. Години, проведені в класі, означають менше часу для роботи та отримання доходу. Однак роботодавці платять вищу заробітну плату, коли завдання, необхідні для виконання роботи, вимагають вищого рівня освіти. В результаті, хоча дохід працівника може бути нижчим у короткостроковій перспективі, щоб отримати освіту, заробітна плата, ймовірно, буде вищою в майбутньому, після завершення навчання [11].

Комісія з освіти, до якої входять глави держав, міністри урядів, лауреати Нобелівської премії та лідери в галузі освіти, виділяють східно-азіатську націю та закликають інші країни йти шляхом «прогресивного універсалізму», прикладом якого є Корея. Згідно з нещодавнім випуском даних міжнародних студентських тестів (TIMSS та PISA) було досліджено, що в більшості країн існує нагальна потреба в покращенні системи освіти. Це очевидно в країнах з низькими показниками, а також у країнах із середнім рівнем доходу, які намагаються її наздогнати. Але це також справедливо для високоефективних та розвинених держав, тому що природа економіки змінюється, а разом з цим і вимоги до навичок, які стимулюються тим, що Всесвітній економічний форум назвав «Четвертою промисловою революцією» [11].

У багатьох країнах не тільки погані результати рівня освіти та освіченості громадян, але й створений глибинний економічний бар'єр між рівнями розвитку. Зараз це відображається у зростанні віддачі від навчання в школі та зростанні нерівності доходів. Системи освіти просто не працюють належним чином: не так, як того вимагає економіка, і не так, як бажають батьки. Навіть у високоефективних країнах рівень невдоволення освітою є високим. Важливо відзначати та визнавати успіхи країн, які досягли значних успіхів:

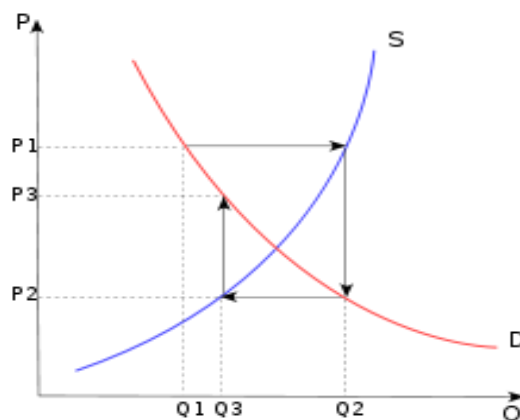
1. Польща: реформа, розпочата в 1999 році, привела до значних результатів. До 2012 року ОЕСР (організація економічного співробітництва та розвитку) зарахувала польських вчителів серед найкращих у світі. Частиною реформи була реструктуризація системи освіти, яка відклала раннє відстеження в системі. Дослідження показують, що ці зміни призвели до значного збільшення балів, піднявши Польщу на перше місце в рейтингу PISA (міжнародна система оцінювання освітніх знань здобувачів освіти).

2. В'єтнам: результати PISA у 2012 та 2015 роках шокували світ. Країна з низьким рівнем доходу випередила більшість країн ОЕСР. Оцінки експертів підтверджують, що в'єтнамські початкові школи є дуже продуктивними: «В'єтнамські учні за рік вивчали подібну суму за виконання найпростіших завдань (наприклад, додавання та віднімання), але набагато більше з точки зору застосування їх до більш складних завдань (наприклад, множення, ділення) та прикладні проблеми» порівняно з іншими країнами. Іншими словами, в'єтнамські школи більш продуктивні у навчанні. Про це також свідчить

застосування системи «Escuela Nueva», інноваційної моделі освіти з Колумбії, у в'єтнамських класах.

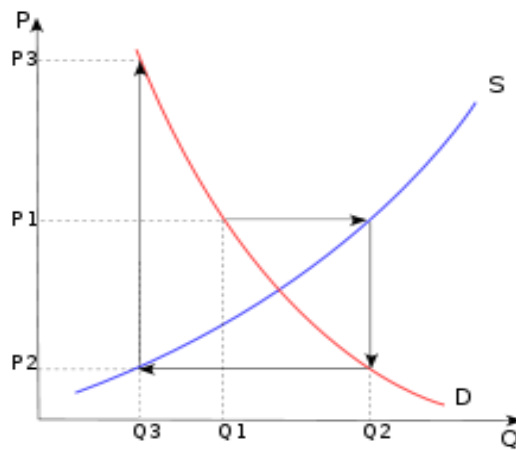
3. Корея: у більшості країн системи освіти не забезпечують працівників навичками, необхідними для конкуренції на сучасних ринках праці. Корея є винятком, яка давно розпочала свою програму реформ і значно підвищила результативність своїх студентів. Вчені та дослідники відзначають Корею за створення міцного фундаменту в перші роки та розумне використання приватного сектора для розширення доступу та розвитку відповідних навичок [12].

Для визначення ефективності освіти застосовується так звана «павутинна модель». Дана модель допомагає пояснити наслідки навчання працівників новим навичкам. Модель показує, як коливається заробітна плата, коли працівники освоюють нову навичку, а також як з часом це впливає на пропозицію працівників. Також ця модель показує, що, коли працівники освоюють нову навичку, у короткостроковому періоді, тоді стає вищою заробітна плата [13]. Однак у міру того, як з часом все більше працівників проходять навчання та вступають у робочу силу, щоб добитися вищої заробітної плати, пропозиція підготовлених працівників збільшується. Зрештою, результатом є зниження заробітної плати через надлишок робочих місць. Зі зниженням заробітної плати все менше працівників зацікавлені в цих роботах, що призводить до скорочення пропозиції працівників. Цикл починається знову з навчання більшої кількості працівників і підвищення їх заробітної плати в короткостроковій перспективі (рис. 3).

Рис. 3. Якщо крива пропозиції є крутішою, ніж крива попиту, то коливання зменшуються з кожним циклом, тож графік цін і кількості з часом буде виглядати як внутрішня спіраль. Це називається стабільним або збіжним випадком

Оскільки для завершення навчання та навчання потрібен час, зміни в попиті на певні типи працівників мають різні наслідки в довгостроковій і короткостроковій перспективі. Економісти демонструють цей зсув, використовуючи павутинну модель пропозиції та попиту на робочу силу (рис. 4).

Рис. 4. Якщо крива попиту крутіша, ніж крива пропозиції, то коливання збільшуються з кожним циклом, так що ціни та обсяги рухаються назовні. Це називається нестабільним або дивергентним випадком

У цій моделі пропозиція робочої сили аналізується в довгостроковій перспективі, але зміни попиту та заробітної плати розглядаються в короткостроковій перспективі, коли вони рухаються до довгострокової рівноваги [14].

У США освіта не завжди призводить до підвищення заробітної плати для всіх працівників. За даними Інституту економічної політики, чорношкірі працівники, наприклад, стикаються зі значними та зростаючими розривами в заробітній платі: чорношкірі чоловіки платять лише 71 цент, а чорношкірі жінки — лише 64 центи за кожен долар, який заробляють білі чоловіки. Ці розриви зустрічаються на всіх рівнях роботи, від низької до високої, але найбільші в високооплачуваних сферах через недостатнє представництво чорношкірих працівників у цих професіях. Розриви також зберігаються на всіх рівнях освіти: чорношкірі працівники, які мають середню школу, коледж та вищу освіту, заробляють лише 81,7 %, 77,5 % та 82,4 % відповідно від того, що заробляють білі працівники з такою ж освітою. Рівень безробіття чорношкірих робітників, які мають ступінь бакалавра, подібний до рівня безробіття білих без вищої освіти, тобто значення расового різноманіття не має ніякого значення, оскільки політика США заснована на принципах демократизму [15].

Водночас, у звіті «McKinsey & Company» за 2019 рік, в якому досліджуються ці тенденції, йдеться про те, що два способи покращити перспективи для афроамериканців — це «зміна освітніх профілів у відповідності зі зростаючими секторами та залучення компаній та державних політиків до розробки програм перекваліфікації». Без подібних змін, а також багатьох інших, довгостроковий, добре задокументований і зростаючий расовий розрив у багатстві, який існує між європеїдною та негроїдною расою загрожує обмежити використання робочої сили, з оцінкою витрат для економіки США в розмірі від 1 трлн до \$ 1,5 трлн між 2019 і 2028, або 4 % до 6% від прогнозованого ВВП 2028 року [15].

Знання та навички працівників, наявні в пропозиції робочої сили, є ключовим фактором, що визначає як бізнес, так і економічне зростання. Економіки зі значною пропозицією кваліфікованої робочої сили, отриманої через офіційну освіту, а також професійне навчання, часто можуть отримати вигоду з цього, шляхом розвитку галузей з більшою доданою вартістю, таких як високотехнологічне виробництво. Країни повинні забезпечити через законодавство та програми працевлаштування, щоб усі їхні громадяни мали доступ до освіти та навчання, які можуть підняти фінансовий рівень працівників, компанії та всю економіку [15].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Економічні умови розвитку світових освітніх систем мають тісний взаємозв'язок з наукою та медициною та залежать від глобалізаційних перетворень та фінансової політики держави. Для того, щоб освіта була ефективною для економіки держави, потрібне правильне її фінансування, постійні інвестиції у прибуткові сфери секторів держави, фінансування соціальних проектів, пов'язаних із підвищенням кваліфікації своїх працівників, створення освітнього ринку та простору праці в сферах прибуткових галузей, створення системи заохочення освіти.

Ефективний шлях до якісної та продуктивної освіти має бути побудований на засадах «прогресивного універсалізму», який передбачає забезпечення навичками для конкуренції на сучасних ринках праці. До країн, які оптимізують свої освітні характеристики за рахунок її реструктуризації та змінили свої економічні показники належать Польща, В'єтнам та Корея. Важливим аспектом для наступних досліджень є вивчення впливу ефективності освіти на ринок конкурентоспроможності при світовій глобалізації.

Література

1. Біліченко С. П. Якість вищої освіти в Україні – наближення до Європейських стандартів. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Проблеми та перспективи розвитку національних економік в сучасних умовах». Тернопіль, 2013. С. 55–57.
2. Варналій З. С. Роль економіки знань у розвитку національної інноваційної системи. Матеріали I міжнародного науково-практичного форуму «Наука та бізнес. Економіка знань у розвитку національної інноваційної системи». Дніпропетровськ, 2015. С. 60–65.
3. Геєць В. Характер перехідних процесів до економік знань. Економіка України. Матеріали I міжнародного науково-практичного форуму «Наука та бізнес. Економіка знань у розвитку національної інноваційної системи». Дніпропетровськ, 2015. С. 18–26.
4. Altbach P. G. Private Prometheus: Private Higher Education and Development in the 21st Century. *Contributions to the Study of Education*. 1999. № 77.
5. Ayyar R. V. V. Educational policy planning and globalisation. *International Journal of Educational Development*. 1966. № 16(4). P. 347–354.

6. Bendit R., Gaiser W. Integration and Segregatio of Young People in a Changing World. *Prospects*. 1995. Vol. 25. № 3.
7. Brown P., Lauder H. Education, globalization, and economic development. *Journal of Education Policy*. 1996. № 11(1). P. 1–25.
8. Brown T. Challenging globalization as discourse and phenomenon. *International Journal of Lifelong Education*. 1999. № 18(1). P. 3–17.
9. Cheng Y. C. A CMI-Triplization Paradigm for Reforming Education in the New Millennium. *International Journal of Educational Management*. 2000. № 14(4). P. 156–174.
10. Cheng Y. C., Ng K. H., Mok M. M. C. Economic Considerations in Education Policy Making: A Simplified Framework. *International Journal of Educational Management*. 2002. № 16(1). P. 18–39.
11. Fowler F. C. The international arena: The global village. *Journal of Education Policy*. 1994. № 9(5–6). P. 89–102.
12. Henry M., Lingard B., Rizvi F., Taylor S. Working with/against globalization in education. *Journal of Education Policy*. 1999. № 14(1). P. 85–97.
13. Holmes W. The Transforming Power of Information Technology. *Community College Journal*. 1999. № 70(2). P. 10–15.
14. Jones P. W. Globalisation and the UNESCO mandate: Multilateral prospects for educational development. *International Journal of Educational Development*. 1999. № 19(1). P. 17–25.
15. Klor de Alva J. Remaking the academy in the age of information. *Issues in Science and Technology*. 2000. № 16(2). P. 52–58.

References

1. Bilichenko, S. P. (2013). Quality of higher education in Ukraine - approximation to European standards. Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation «*Problems and prospects of national economies in modern conditions*». Ternopil, 2013. Pp. 55–57.
2. Varnaliy, Z. S. (2015). The role of the knowledge economy in the development of the national innovation system. Abstracts of I international scientific and practical forum «*Science and Business. Knowledge economy in the development of the national innovation system*». Dnipropetrovsk, 2015. Pp. 60–65.
3. Geets, V. (2004). The nature of transitional processes to knowledge economies. *Economy of Ukraine*, 2004, no. 4, pp. 18–26.
4. Altbach, P. G. (1999). Private Prometheus: Private Higher Education and Development in the 21st Century. *Contributions to the Study of Education*, 1999, no. 77.
5. Ayyar, R. V. V. (1996). Educational policy planning and globalisation. *International Journal of Educational Development*, 1996, no. 16(4), pp. 347–354.
6. Bendit, R. Gaiser W. (1995). Integration and Segregatio of Young People in a Changing World. *Prospects*, 1995, Vol. 25, no. 3.
7. Brown, P., Lauder, H. (1996). Education, globalization, and economic development. *Journal of Education Policy*, 1996, no. 11(1), pp. 1–25.

8. Brown, T. (1999). Challenging globalization as discourse and phenomenon. *International Journal of Lifelong Education*, 1999, no. 18(1), pp. 3–17.
9. Cheng, Y. C. (2000). A CMI-Triplization Paradigm for Reforming Education in the New Millennium. *International Journal of Educational Management*, 2000, no. 14(4), pp. 156–174.
10. Cheng, Y. C., Ng, K. H., Mok, M. M. C. (2002). Economic Considerations in Education Policy Making: A Simplified Framework. *International Journal of Educational Management*, 2002, no. 16(1), pp. 18–39.
11. Fowler, F. C. (1994). The international arena: The global village. *Journal of Education Policy*, 1994, no. 9(5–6), pp. 89–102.
12. Henry, M., Lingard, B., Rizvi, F., Taylor, S. (1999). Working with/against globalization in education. *Journal of Education Policy*, 1999, no. 14(1), pp. 85–97.
13. Holmes, W. (1999). The Transforming Power of Information Technology. *Community College Journal*, 1999, no. 70(2), pp. 10–15.
14. Jones, P. W. (1999). Globalisation and the UNESCO mandate: Multilateral prospects for educational development. *International Journal of Educational Development*, 1999, no. 19(1), pp. 17–25.
15. Klor de Alva, J. (2000). Remaking the academy in the age of information. *Issues in Science and Technology*, 2000, no. 16(2), pp. 52–58.

Аннотация

Пономаренко О. В., Мельник Е. М.

Экономические условия развития мировых образовательных систем в условиях глобализационных процессов.

Роль образования как фактора социально-экономического развития страны в современных условиях глобализации постоянно растет. Ее многоаспектность обусловлена функциями, реализуемыми в отношениях общества и экономики. Социальная, культурная, духовно-воспитательная функции образования является относительно бесспорным предметом изучения соответствующих наук. Признание же экономической роли образования, разработка оценок его эффективности и направление его роста – проблема, от решения которой зависит, будет ли отменено поразительное несоответствие производительности образования и ожиданий экономики в отношении его значимости.

Безусловно, экономическая роль образования реализуется, прежде всего, по отношению к ее экономическому росту. Поскольку развитие интеллектуального потенциала – продукт системы образования, наращивающий новые знания, обеспечивает инновационно-технологическое усовершенствование производства и его воплощение в прирост общественного продукта, что стимулирует экономический рост.

Целью этой работы являлся научно-экспериментальный обзор экономических условий развития мировых образовательных систем в условиях

глобализационных процессов. Одними из основных предпосылок развития образования являются правильные инвестиции в него. Обычно в европейских странах большинство расходов на образование осуществляется в форме государственного потребления, хотя некоторые расходы также несут отдельные лица. Однако измерение затрат лишь таким образом значительно недооценивает их, поскольку полностью упускается более тонкая форма затрат: альтернативная стоимость утраченной заработной платы, поскольку студенты не могут работать во время обучения. Подсчитано, что общие затраты, включая альтернативные расходы по образованию, вдвое превышают прямые затраты.

Ключевые слова: глобализация, экономическое развитие, образование, экономические условия.

Annotation

Ponomarenko O. V., Melnyk K. M.

Economic conditions for the development of world educational systems in the context of globalization.

The role of education as a socio-economic variable of the country in the context of globalization is constantly growing. Its multidimensionality is the subject to the functions implemented in the relations between society and the economy. The social, cultural, spiritual and educational function of education is a significant and indisputable subject of study in the relevant sciences. The recognition of the economic role of education, the development of estimates its effectiveness and the direction of its growth is a problem which solution depends on whether the striking discrepancy between the productivity of education and the expectations of the economy regarding its importance will be canceled.

Obviously, the economic role of education is realized, first of all, in relation to its economic growth. As the development of intellectual potential is a product of the education system that develops new knowledge, provides innovative and technological improvement of production and its embodiment in an increase in the social product, which stimulates economic growth.

The aim of this paper is a scientific and experimental review of the economic conditions for the development of world educational systems in the context of globalization. The main background to the development of education is the proper investment in it. Typically for European countries is the fact that most expenditures on education is in the form of government consumption, although it is the consumers who actually spend the most. However, measuring costs only in this way significantly underestimates them, since a more subtle form of costs is completely missed: the opportunity cost of lost wages, since some students are not able to be involved in employment during their studies. It is estimated that the total cost, including the alternative cost of education, are twice the direct costs.

Key words: globalization, economic development, education, economic conditions.